

Allemaal samen!

Diversiteit in de klas

najaar 2023

meer leven in de les

Gratis leskatern voor
de onder-, midden-
en bovenbouw

 kwintessens

Over dit katern

Iedereen is anders. Er zijn verschillen in wat je leuk en mooi vindt, in de taal die je spreekt, in de cultuur en de omgeving waarin je opgroeit, de welvaart en mogelijkheden die je hebt, je seksuele oriëntatie en nog veel meer. Het is leuk en goed om over jezelf te vertellen. En het is ook leuk en goed om naar anderen te luisteren die over zichzelf vertellen. Leuk, omdat je ontdekt dat mensen soms veel op elkaar lijken en soms iets minder. En goed, omdat je daardoor meer begrip krijgt voor de wereld om je heen en je eigen plek daarin.

In dit katern vindt u suggesties om het thema ‘Diversiteit in de klas’ aan de orde te stellen. Dit katern verschijnt ter gelegenheid van de Kinderboekenweek 2023 (thema: ‘Bij mij thuis’) en kan ook daarna nog heel goed gebruikt worden. De verhalen en werkvormen zijn grotendeels afkomstig uit lesmethodes van Kwintessens: *Trefwoord*, *Hemel en Aarde* en *Kind op Maandag*. In dit katern vindt u ook verhalen uit het boek [Een wereld vol kleuren – verhalen over diversiteit](#) (Kwintessens 2022).

In dit katern benaderen we diversiteit positief. Verschillen bieden de kans om van elkaar te leren en nieuwe dingen te ontdekken. Daarom kiezen we ook bewust voor verhalen waarin niet één kind in een uitzonderingspositie zit. Het is niet zo dat een grote groep ‘normaal’ is en één kind ‘anders’: we verschillen van elkaar, op een gelijkwaardige manier.

Veel plezier met dit katern!

Erik Idema, uitgever

Inhoud

Verhalen, vragen en activiteiten voor:

Onderbouw	3
Middenbouw	7
Bovenbouw	11

Colofon

Allemaal samen! – Diversiteit in de klas
Gratis leskatern Kwintessens 2023

Tekst & samenstelling:
Erik Idema & Karine van der Zon

Illustraties:
Foto cover: Kwintessens
Overig: Dreamstime, tenzij anders aangegeven

ONDERBOUW

Op deze bladzijden vindt u suggesties om het thema diversiteit te verkennen met jonge kinderen. Naast activiteiten is er ook een voorleesverhaal uit de leefwereld van kinderen en een Bijbelverhaal over de barmhartige Samaritaan ('De vreemde die een vriend werd').

Zoek de verschillen!

➔ **Uit: Hemel en Aarde**

Maak met de kinderen een binnen- en buitenkring, met de gezichten naar elkaar. Start muziek en laat de kringen in tegengestelde richting bewegen. Als de muziek stopt, blijven de kinderen staan. Ieder kind staat nu tegenover een ander kind. Samen gaan ze op zoek naar iets dat hetzelfde is en iets dat anders is (bijvoorbeeld in hoe ze eruit zien, wie er bij ze in huis woont, wat ze leuk vinden om te doen, etc.). Daarna start de muziek weer en gaan de kringen verder.

ACTIVITEIT

Hout in de nacht

➔ **Uit: Een wereld vol kleuren – verhalen over diversiteit**

Vandaag gaat Emma iets leuks doen: ze mag logeren bij haar vriendin Julia. Emma heeft een grote weekendtas gepakt. Daar zit haar pyjama in, en haar pinguïnkuffel, en een boek en haar tandenborstel... en zwemspullen, want morgen gaan ze zwemmen.

Bij Julia pakt Emma eerst haar tas uit. Haar knuffel legt ze vast op het matras dat voor haar klaarligt, de pyjama onder haar kussen en de tandenborstel op de wastafel. Daarna gaat ze spelen met Julia. Eerst binnen met het paardenziekenhuis en dan nog buiten brandweertje. Het is een gezellige middag, en 's avonds eten ze patatjes. En dan mogen ze nog in hun pyjama televisiekijken, totdat de moeder van Julia zegt: 'Tijd om naar bed te gaan!' Ze poetsen hun tanden en gaan in bed liggen. De moeder van Julia gaat op de rand van het bed zitten. Emma houdt haar pinguïnkuffel stevig vast. 'Ga je ook voorlezen?' vraagt Emma.

'Voorlezen?' vraagt de moeder van Julia. 'Nu nog?' Emma knikt. 'Dat doet mijn moeder altijd als ik ga slapen.' 'Dan doen wij het ook,' zegt de moeder van Julia. 'Zullen we uit jouw boek lezen?' Dat doen ze. De moeder van Julia kan mooi voorlezen. Emma kent het verhaal al, maar het klinkt toch anders. Als het verhaal afgelopen is, roept Julia vrolijk: 'En dan gaan we nu een liedje zingen!' Emma kijkt verbaasd. 'Een liedje? Waarom?' 'Dat doen wij altijd,' zegt Julia. 'Het is een liedje over God,' vertelt de moeder van Julia. 'Dan ken ik hem denk ik niet,' antwoordt Emma. 'Maar dan ga ik wel luisteren.' Julia en haar moeder beginnen te zingen: '*Ik ga slapen, ik ben moe...*' Emma kent het liedje niet. Ze probeert zo goed mogelijk te luisteren. Iets met hout en nacht en wacht, hoort ze. En aan het eind 'Amen'. De moeder van Julia geeft hen allebei een lekkere knuffel. En dan mogen ze nog heel even kletsen. Dat doet Emma anders nooit, en Julia ook niet. Maar dat hoort bij logeren!

Gespreksvragen

- Wat doe jij voordat je gaat slapen?
- Heb je weleens ergens gelogeed waar het anders ging? Wat ging er anders? Hoe vond je dat?
- Wat zou jij doen als je Emma zou zijn?

Vandaag is het jouw beurt!

→ Uit: Trefwoord

Elke dag mag één kind met de dobbelsteen gooien en iets over zichzelf vertellen. Wat het kind vertelt, hangt af van hoeveel het gooit:

- 1 = Wat eten jullie thuis als er een feestje is?
- 2 = Wie komen er op jouw verjaardag?
- 3 = Welke mensen en dieren wonen er in jouw huis?
- 4 = Bij wie wil jij weleens logeren? Waarom?
- 5 = Wat wil jij graag doen als het weekend is?
- 6 = Wat is de fijnste plek in jouw huis?

De vreemde die een vriend werd

*De barmhartige Samaritaan,
Lucas 10:25-37*

→ Uit: Kind op Maandag

Ruben woont in het land Israël. Dat is een fijn land met aardige mensen, vindt Ruben. Op een dag gaat Ruben op reis. Hij gaat van de grote stad Betlehem helemaal naar Jericho.

Ruben fluit een liedje. Hij loopt over een stil, rustig weggetje... Maar wat is dat? Plotseling springen er boeven tevoorschijn uit de struiken. Ze pakken Ruben zijn geld af en doen hem pijn. Zó veel pijn, dat hij op de grond ligt en niet meer kan lopen.

Ruben kijkt om zich heen. Is er iemand die hem kan helpen? Ha, daar ziet hij iemand! Het is iemand die ook bij Israël hoort. Dat kan Ruben zien aan zijn kleren.

'Help!' roept Ruben. De man die eraan komt, hoort het. Hij kijkt naar Ruben. Maar dan loopt hij zomaar door!

Even later komt er weer iemand aan. Ha, denkt Ruben. Dat is weer iemand die bij Israël hoort. Die zal mij vast wel helpen. 'Hallo!' roept Ruben. 'Ik lig hier! Wij horen bij elkaar. Wil jij mij helpen?'

De man die eraan komt, kijkt naar Ruben. Maar dan kijkt hij snel de andere kant op. Nou zeg, denkt Ruben.

Het is een tijdje stil, op het rustige weggetje waar Ruben ligt. Maar dan komt er weer iemand. Ruben kijkt goed. Dat is iemand die niet bij Israël hoort. Dat ziet hij meteen aan hoe de man eruit ziet. Zal Ruben hem toch roepen?

Maar Ruben hoeft niet te roepen. Meteen komt de man naar hem toe. Hij knielt bij hem neer. De man praat een beetje anders, maar Ruben kan hem toch

lees verder →

verstaan. 'Heb je pijn?' vraagt de man. 'Ik zal verband om je knie doen. Ik maak je hoofd schoon met een doek. En daarna breng ik je naar een plek waar je kunt uitrusten.'

De vreemde man tilt Ruben op zijn ezel. Hij brengt hem naar een herberg. 'Zorg goed voor Ruben,' zegt hij. 'Ik zal ervoor betalen. Want Ruben is mijn vriend.'

Even later ligt Ruben op een fijn, zacht bed. Hij heeft verband om en hij krijgt een kopje soep van de herbergier. Door het raam ziet hij de vreemde man vertrekken met zijn ezeltje. De vreemde man die een vriend geworden is.

Gespreksvragen:

- Hoe is de vreemde man een vriend geworden voor Ruben?
- Kan iedereen je vriend worden?

ACTIVITEIT

Juf (of meester) krijgt een (on-)gewone *make over*

Ga voor de klas staan en kijk even naar uzelf. Zeg tegen de kinderen: 'Vandaag zie ik er gewoon uit. Vinden jullie ook niet? Ik heb gewone kleren aan, mijn haar zit gewoon, en mijn gezicht is ook gewoon. Maar ik vraag me af: Hoe zou het zijn om er eens lekker niet gewoon uit te zien?'

De kinderen gaan u helpen om er een dagje 'niet gewoon' uit te zien. Daarvoor kunnen verkleedkleding gebruikt worden, maar ook voorwerpen en zelfgemaakte dingen. Misschien draagt u bijvoorbeeld een pennenbakje op uw hoofd, heeft u een papieren sjaal en een tafelkleed als rok. Wat vinden de kinderen: ziet u er nog steeds gewoon uit? Wat is eigenlijk 'gewoon'?

Praat er met elkaar over dat iedereen anders is. Eigenlijk weet je nooit precies wat gewoon is!

MIDDENBOUW

Op deze bladzijden vindt u suggesties om het thema diversiteit te verkennen met kinderen in de middenbouw. In de activiteiten leren de kinderen elkaar beter kennen en krijgen ze oog voor veelkleurigheid dichtbij en verder weg.

ACTIVITEIT

Welkom bij mij thuis!

→ Uit: Trefwoord

Leg hoepels op de grond. De helft van de kinderen gaat in een hoepel zitten: zij doen alsof ze thuis zijn. De andere kinderen kiezen een hoepel uit en gaan op bezoek. Het kind dat 'thuis' is, vertelt hoe het bij hem of haar thuis is: hoeveel mensen en dieren er wonen, hoe het huis eruit ziet en welke dingen ze doen.

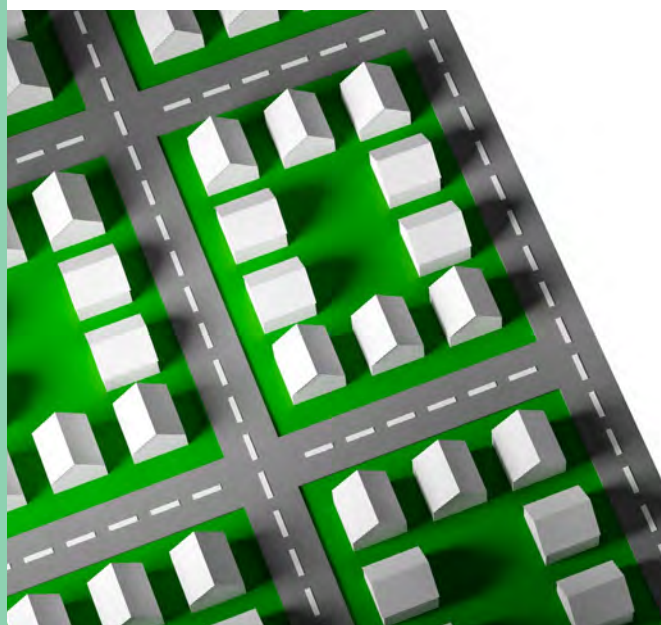
Daarna gaan alle kinderen uit de hoepel en neemt de andere helft plaats in een hoepel om te doen alsof ze thuis zijn.

GEDICHT

Het land Monotoon

→ Uit: Kind op Maandag

In het land Monotoon
daar was alles heel gewoon.
Alles was precies gelijk:
niemand arm en niemand rijk.
Dezelfde huizen, dezelfde straten,
dezelfde taal om in te praten.
Iedereen had dezelfde hobby en moest
hetzelfde eten,
je moest hetzelfde vinden en hetzelfde
weten.
Het was allemaal keurig voor elkaar.
Hoe lijkt het jou om te gaan wonen daar?

Gesprek: Wat is er goed in Monotoon? Wat is er minder goed? Zouden de kinderen in Monotoon willen wonen?

Laat een ander niet bepalen

Tekst: Erik Idema

Muziek: Gerard van Amstel

➔ **Uit: Kind op Maandag**

Beluister het lied op: www.kwintessens.nl/diversiteit-in-de-klas

Laat een ander niet bepalen
wat je voelt en wat je denkt.
Leef met lef, met idealen
en blijf altijd wie je bent.

Laat een ander niet bepalen
of je boos bent, bang of blij,
of je lacht of loopt te balen.
Jij bent echt, want jij bent jij!

Wij

➔ **Uit: Hemel en Aarde**

Eerst kwam ik,
en toen kwam hij,
en toen kwam zij,
en toen kwam jij.

Toen kwamen zij
er ook nog bij.

Bij wie?
Bij ons.

Wie zijn dat?
Wij!

Gesprek: Met wie vorm jij een wij?

Laat de kinderen op een groot vel papier zichzelf in het midden zetten. Daaromheen schrijven of tekenen ze de mensen die dichtbij hen staan, zoals de mensen die bij hen in huis wonen en/of waar ze veel van houden. Daaromheen komen verdere familie, vriendjes/vriendinnetjes, etc. De cirkel wordt steeds groter!

Maak een paspoort voor elkaar!

➔ **Uit: Trefwoord**

Deze activiteit bestaat uit vier onderdelen. Na onderdeel 1 kunt u een of meer van de volgende onderdelen kiezen. Het paspoort vindt u op de volgende pagina.

Activiteit 1: Het paspoort maken

In tweetallen maken de kinderen een paspoort voor elkaar. Maar het is geen gewoon paspoort! In plaats van een naam en een geboortenaam staat erin wat je hobby's zijn, wat je het lekkerste eten vindt en wie er bij jou in huis woont. De kinderen vertellen hierover aan elkaar en maken vervolgens voor de ander een paspoortpagina.

Activiteit 2: Bij wie hoort dit paspoort?

De paspoorten worden verzameld en willekeurig uitgedeeld. Daarna gaan de kinderen op zoek naar degene over wie dit paspoort gaat. Misschien kunnen zij het zelf al bedenken op basis van wat ze lezen. Lopend door de klas kunnen ze ook vragen stellen om erachter te komen.

Activiteit 3: Zoek iemand die hetzelfde in zijn of haar paspoort heeft staan.

De kinderen hebben allemaal het paspoort dat over henzelf gemaakt is. Ze gaan op zoek naar andere kinderen die hetzelfde in hun paspoort hebben staan: dezelfde hobby, gezinssamenstelling etc. Ze wisselen uit wat ze leuk of bijzonder vinden aan dit onderdeel van hun paspoort.

Activiteit 4: Zoek iemand die iets anders in zijn of haar paspoort heeft staan.

De kinderen hebben allemaal het paspoort dat over henzelf gemaakt is. Ze gaan op zoek naar iemand die iets anders in het paspoort heeft staan: een andere hobby, favoriet eten, etc. Ze bevragen elkaar over deze verschillen.

PASPOORT

Leuk om jou te leren kennen!

Wat is jouw hobby?

Wat eet jij graag?

Wie wonen er bij jou in huis?

Noem één voorwerp dat op jouw kamer staat.

Wat is de leukste dag van de week en waarom?

Wat wil jij nog graag over jezelf vertellen?

Wereldreiziger op de bank

➔ **Uit: Een wereld vol kleuren – verhalen over diversiteit**

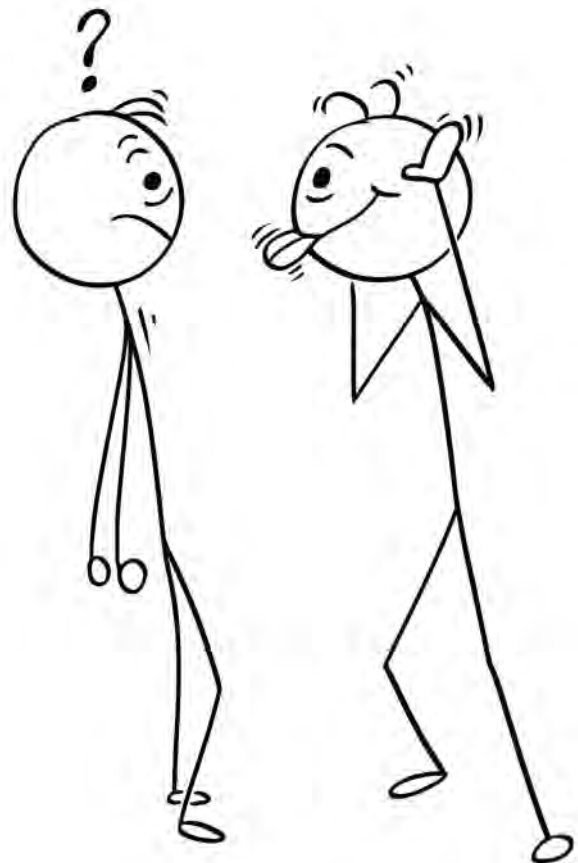
Harry is een echte wereldreiziger. Een avonturier!

Zo heeft hij ooit eens een reis gemaakt door België, waar hij Vlaamse frieten heeft gegeten. Dat was echt onvergetelijk. Hij is ook al eens naar Friesland geweest. Daar raakte hij de weg kwijt en kon hij de mensen niet verstaan. En op een andere reis voer hij over de Waddenzee, naar een eiland waar je alleen met de boot kunt komen. Gelukkig heeft hij het overleefd!

Als Harry niet op reis is, leest hij reisgidsen, of hij kijkt naar reisprogramma's. Dan ziet hij hoe ze met de trein door Engeland rijden, of met allemaal caravans door Italië. Dat vindt Harry prachtig om te zien: die andere culturen, het andere landschap... Harry weet inmiddels dat de wereld niet overal hetzelfde is. Op andere plekken kom je totaal andere dingen tegen; dat maakt het leven zo interessant, vindt Harry.

Maar op een dag ziet Harry iets dat zelfs voor deze ware wereldreiziger een stapje te ver is. Hij vindt het gewoon té bijzonder en té vreemd. In een televisieprogramma gaat het over een land waar de mensen geen hand geven om elkaar te begroeten.

In plaats daarvan steken ze hun tong uit. Zomaar, midden op straat, in het park, op de markt! Stomverbaasd zit Harry te kijken. En hij weet één ding zeker: naar dat land gaat hij dus nooit toe. Want je tong uitsteken, dat is gewoon raar. Toch?

Gespreksvragen

- Is Harry een echte wereldreiziger? Waarom vind je dat?
- Wat is voor jou een normale begroeting? En welke begroeting zou voor jou echt heel vreemd zijn? Waarom?
- Zou jij in een land willen wonen waar mensen hun tong uitsteken? Waarom wel of waarom niet?
- Wat vind je ervan dat mensen elkaar op verschillende manieren begroeten?

BOVENBOUW

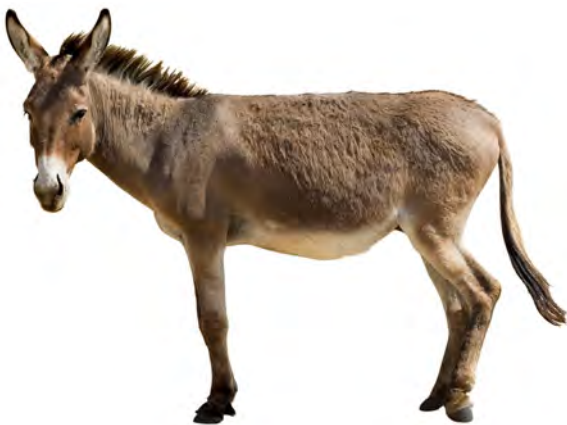
Op deze bladzijden vindt u suggesties om het thema diversiteit te verkennen met kinderen in de bovenbouw. De kinderen onderzoeken in hoeverre zijzelf of anderen zich zouden moeten aanpassen aan de norm van een groep.

Hodja, zijn zoon en de ezel

VERHAAL

➔ **Uit: Hemel en Aarde**

Als mensen zien wat iemand anders doet, hebben ze soms kritiek. Kun je daar iets aan doen? Moet je rekening houden met de kritiek van anderen? Daarover gaat het in dit verhaal.

Op een dag waren Hodja en zijn zoon op reis met een ezel. Omdat ze een lange tocht moesten maken, zette Hodja zijn zoon op de ezel. Zelf liep hij ernaast. De mensen die het zagen, schudden met hun hoofd en zeiden: 'Moet je kijken. Die jongen zit lui op een ezel, terwijl hij zijn oude vader laat lopen. Dat kan toch niet!' Toen de jongen het hoorde, schaamde hij

zich. Hij stapte meteen af en liet zijn vader op de ezel zitten. Zo liepen ze verder. Maar de mensen die ze tegenkwamen, schudden hun hoofd. 'Wat is dat nou voor een vader,' zeiden ze. 'Die gaat zelf lekker op een ezel zitten, terwijl hij zijn zoon laat lopen.'

Hodja en zijn zoon hoorden wat de mensen zeiden, en ze besloten dan maar samen op de ezel te gaan zitten. Zo gingen ze een stukje verder, maar toen riep een voorbijganger: 'Wat doen jullie nou? Je gaat toch niet met zijn tweeën op een ezel zitten? Jullie zijn veel te zwaar! Dat arme beest zakt bijna door zijn poten!' De ezel balkte zielig om te laten merken dat hij het ermee eens was, en dus besloten Hodja en zijn zoon dan maar allebei af te stappen. Samen liepen ze naast de ezel: de een aan de ene kant, de ander aan de andere kant.

'Ha ha!' riepen mensen langs de kant van de weg. 'Moet je kijken! Een vader en een zoon die naast een ezel lopen. Die zijn gek. Ze lopen in de brandende zon en bedenken niet eens dat ze op de ezel kunnen gaan zitten!'

Hodja keek zijn zoon aan. 'Tja...' zei hij. 'Zo zie je maar: wat je ook doet, commentaar krijg je toch. Volg daarom altijd je eigen hart.'

Gespreksvragen:

- Is het moeilijk om je eigen hart te volgen?
- Heb jij je weleens aangepast aan wat anderen van jou vonden?
- Vind je dat achteraf een goede keuze?

Verhalen over Nasreddin Hodja

Nasreddin Hodja is een islamitische geestelijke en filosoof uit de veertiende eeuw. Er zijn veel verhalen en anekdotes over hem bekend. Het zijn vaak grappige verhalen waar je iets van kunt leren.

ACTIVITEIT

Aanpassen of jezelf blijven?

➔ **Uit: Trefwoord**

Stelling

Laat de kinderen reageren op de stelling:
Als je in een nieuwe groep komt, moet je je aan die groep aanpassen.

Kinderen die het eens zijn met de stelling gaan staan.

Laat enkele kinderen hun keuze toelichten, liefst met voorbeelden.

Gesprek

- Wanneer heb jij weleens meegemaakt dat je je moest aanpassen? Bijvoorbeeld omdat je bij iemand anders thuis ging spelen of logeren, bij onbekenden op visite was, in een andere groep van de club werd ingedeeld, op een nieuwe school begon of in het buitenland op vakantie was?
- Welke dingen zijn er in jullie groep waar een nieuw kind zich aan moet aanpassen? Waarom vind je dat?
- Hoe belangrijk is het dat mensen zich aanpassen aan een nieuwe omgeving?
- Zijn er dingen die kunnen spelen in een groep waar je je niet aan wil aanpassen? Of waar je je nooit aan mag aanpassen?
- Wanneer er mensen van buiten Nederland in Nederland komen wonen, zijn er dan dingen waarvan het goed is dat zij zich daaraan aanpassen? En andersom: zijn er dan dingen waarvan het goed is dat zij die op hun eigen manier kunnen blijven doen? Waarom vind je dat? (Denk hierbij ook aan feestdagen, rituelen en gebruiken.)

lees verder ➔

Filosofische vraag:

Kan iemand 'normaal' zijn?

Hulpvragen:

- Wat is 'normaal'?
- Wie bepaalt wat 'normaal' is?
- Is 'normaal' op elke plek hetzelfde?

OPDRACHT

Maak een folder over jezelf

➔ **Uit: Kind op Maandag**

Als jij een reclamefolder over jezelf zou maken, wat zou er dan in staan? De kinderen brengen in beeld wie zij zijn, met welke mensen (en dieren) ze veel te maken hebben, wat ze leuk vinden, etc. In groepjes worden de folders aan elkaar gepresenteerd.

Dilemma's

Wat gebeurt er als iemand in een groep afwijkt van de rest? Bespreek de volgende situaties (die u eventueel eerst laat uitspelen door enkele kinderen).

1. Groep 7 doet mee aan het schooltoernooi. Iedereen wil graag zijn eigen sportkleding aan. Patrick vindt een shirtje in dezelfde kleur voor iedereen veel mooier. Hoe gaat dit verder? Past iemand zich aan?
2. In de groep speelt een bepaald probleem. Iedereen vindt dat de groep daarover z'n mond moet houden. Behalve Tomas, die vindt dat erover gepraat moet worden. Hoe gaat dit verder? Past iemand zich aan?
3. De groep van Jasmina wil een lunch organiseren. Ze hebben een datum gekozen maar die valt in de ramadan. Jasmina doet mee aan de ramadan, ze eet dan niet tussen zonsopgang en zonsondergang. Wat moet er nu gebeuren? Past iemand zich aan?

Een wereld vol kleuren

Voorleesverhalen voor onder-, midden- en bovenbouw

Samenstelling: Erik Idema, Erik Renkema

Kinderen ontdekken dat mensen verschillend zijn – in de liefde, in overtuigingen, mogelijkheden en ideeën – en dat die verschillen de wereld meer kleur geven. Met dit verhalenboek maakt u diversiteit bespreekbaar in de klas.

Bestel *Een wereld vol kleuren* [in onze webshop](#).

De materialen in dit katern komen uit of zijn geïnspireerd door de methodes *Trefwoord*, *Hemel en Aarde* en *Kind op Maandag* van Kwintessens.

Het vak levensbeschouwing helpt kinderen om zichzelf, de ander en de wereld beter te leren verstaan. Door dit vak leren ze ook om te gaan met de diverse, pluriforme samenleving van vandaag.

In onze methodes voor levensbeschouwing en godsdienst verkennen kinderen de wereld om hen heen, aan de hand van verhalen.

Ontdek het zelf en neem een proefabonnement!

Trefwoord

Methode voor levensbeschouwing

Stimuleert een open, vragende houding

[www.trefwoord.nl/
proefabonnement](http://www.trefwoord.nl/proefabonnement)

Hemel en Aarde

Methode voor levensbeschouwing

Maakt kinderen nieuwsgierig naar de wereld om hen heen

[www.hemelenaarde.nl/
proefabonnement](http://www.hemelenaarde.nl/proefabonnement)

Kind op Maandag

Methode voor godsdienst

Brengt Bijbelverhalen tot leven in de klas

[www.kindopmaandag.nl/
proefabonnement](http://www.kindopmaandag.nl/proefabonnement)

Bezoekadres

Berkenweg 11
3819 LA Amersfoort

Postadres

Postbus 1492
3800 BL Amersfoort

t 033-460 19 40

e info@kwintessens.nl

i www.kwintessens.nl

